

PARK

pomysłów

kwartalnik
nr 23 (IV/2022)
ISSN 2450-4769

DZIEŃ DOBRY

Co słycać? W zimowym wydaniu „Parku Pomysłów”
czekają na Ciebie nowe ciekawostki i zadania.

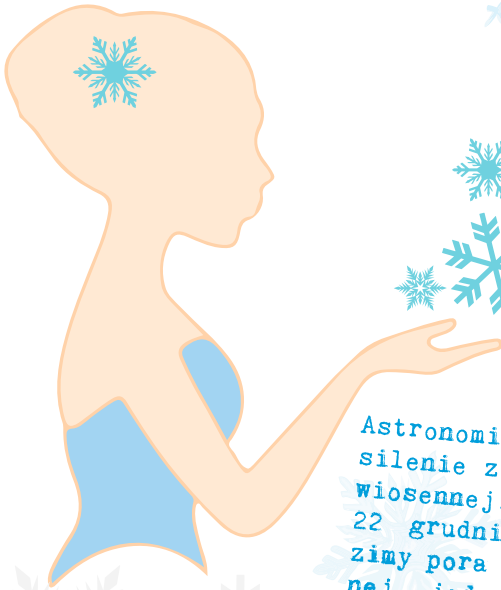
Baw się dobrze!

Jak masz na imię?

.....

SPIS TREŚCI

- 3 cztery pory roku / zima
- 4 teczka historyka / muzeum w Ratuszu
- 8 teczka przyrodnika / muzeum w Parku Leśnym
- 10 teczka ekologa / akcja segregacja – odpady niebezpieczne
- 14 zrób to sam / stroik świąteczny
- 16 świąteczne zwyczaje / kartka świąteczna
- 17 ścieżka edukacyjno-turystyczna / Fauna Polski
- 20 świąteczne zwyczaje / staropolskie tradycje
- 21 świąteczne zwyczaje / ozdoby choinkowe
- 22 teczka przyrodnika / formy ochrony przyrody
- 25 świąteczne zwyczaje / gwiazda betlejemka
- 26 teczka artysty / sztuka karolińska
- 30 redakcja
- 31 mieszkańcy lubińskiego zoo / kuc szetlandzki

Zima

Astronomiczną zimę rozpoczyna przesilenie zimowe i trwa do równonocy wiosennej. Jest to okres pomiędzy 22 grudnia, a 21 marca. Podczas zimy pora dnia jest krótsza od nocnej, jednak z każdą dobą przybywa dnia, a ubywa nocy.

Zima klimatyczna to czas w roku, w którym średnia dobową temperatura powietrza spada poniżej 0 °C.

Zaprojektuj sukienkę
Pani Zimy.

Muzeum
Historyczne
w Lubinie

Kogo można spotkać
w Muzeum Historycznym w Lubinie?

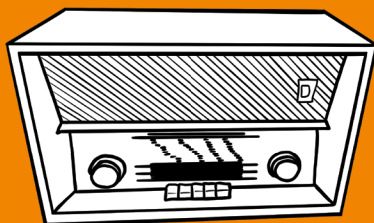
MUZEUM

w Ratuszu

RENOWATOR ZABYTKÓW

Osoba zajmująca się konserwacją zabytków, czyli utrzymaniem ich w jak najlepszym stanie za pomocą specjalistycznych zabiegów (usuwanie oznak ich niszczenia).

KUSTOSZ

Osoba zajmująca się wystawami w muzeum i opieką nad zbiorami. Prowadzi również niezbędną dokumentację oraz prace naukowo-badawcze.

W kolejnym numerze przedstawimy następnych specjalistów...

Czy wieSsz, że...

hejnał z wieży Ratusza w Lubinie wybrzmiewa codziennie w samo południe, czyli o godzinie 12:00, niezmiennie od 2010 roku?

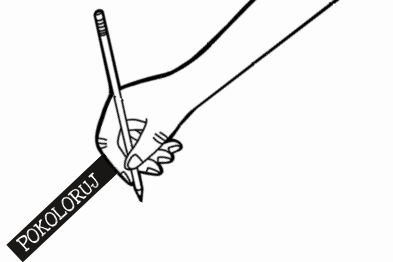
Muzeum
Historyczne
w Lubinie

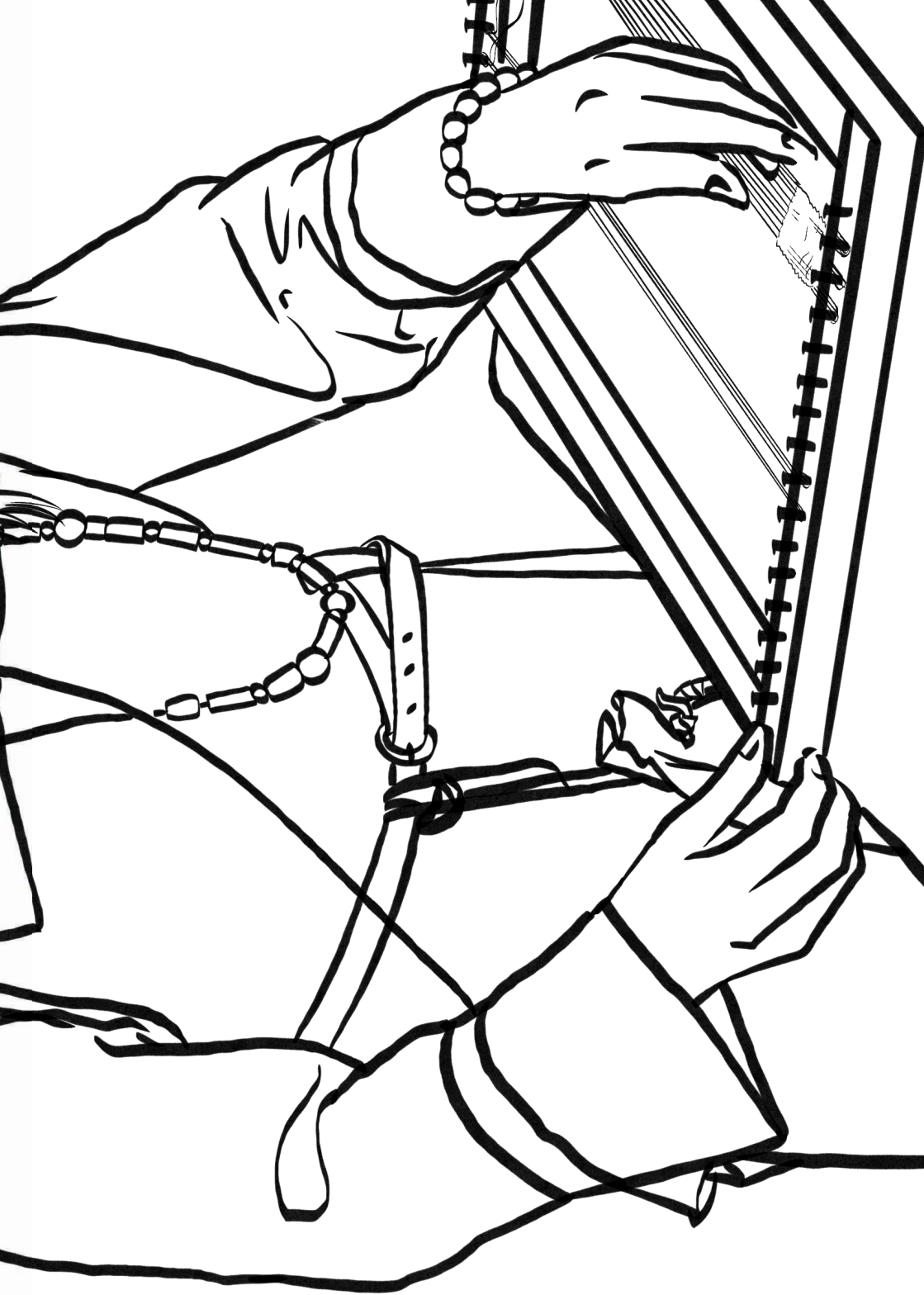

1000.

rocznica koronacji
króla Polski

Bolesława
Chrobrego

MUZEUM

w Parku Leśnym

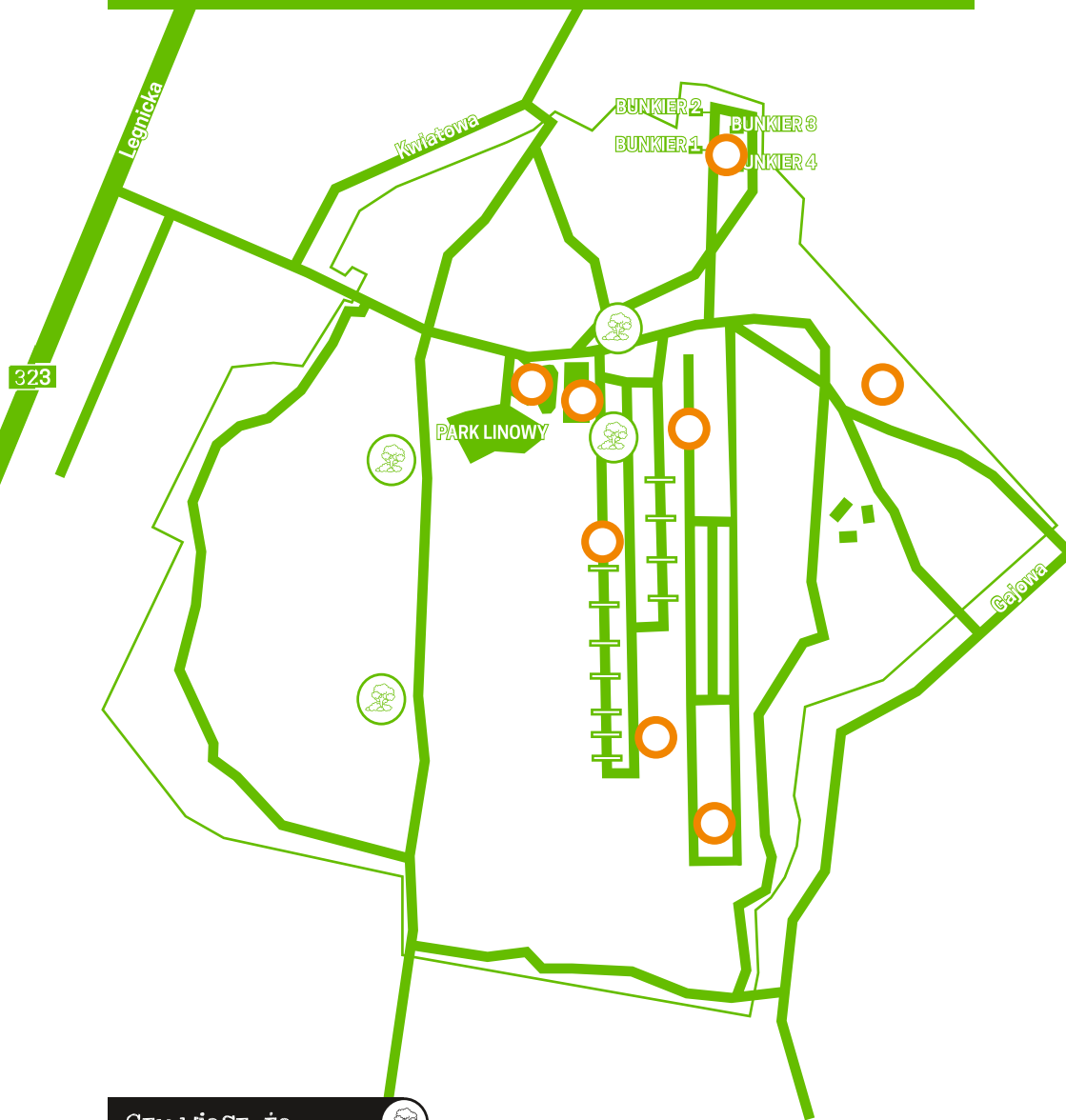
Odwiedź Park Leśny zimą
i spróbuj odnaleźć
wszystkie pomarańczowe
kropki zaznaczone na mapie
oraz podpisać odpowiednim
numerem z listy:

LEGENDA:

- 1 Krokodyl
- 2 Helikopter
- 3 Ścieżka edukacyjna
Wielka Wojna
(część zewnętrzna wystawy)
- 4 Wystawa: *W obcych mundurach.*
Polacy - jeńcy I wojny światowej
- 5 Haubice i działa
- 6 Strzelnica artyleryjska
- 7 Balancepark
- 8 Samolot Hawker Hurricane Mk I

MAPA PARKU LEŚNEGO W LUBINIE

Czy wieSz, że...

w Parku Leśnym znajdują się 4 pomniki przyrody,
są nimi sosna zwyczajna, dąb szypułkowy oraz dwie robinie akacjowe?

AKCJA SEGREGACJA!

Czyli jak prawidłowo sortować odpady.

odpady problematyczne ODPADY NIEBEZPIECZNE

Odpady niebezpieczne to szeroka grupa odpadów, które **mogą stanowić zagrożenie dla środowiska naturalnego**. Dlatego bardzo ważne jest ich odpowiednie segregowanie oraz składowanie.

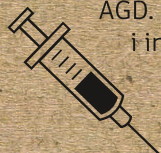
Do odpadów niebezpiecznych zaliczamy:

- zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny,
- zużyte akumulatory i baterie,
- zużyte żarówki i świetlówki,
- przeterminowane leki i termometry,
- mydła,
- tłuszcze i oleje,
- środki chwastobójcze i przeciwmólowe,
- środki do czyszczenia toalet,
- środki do konserwacji drewna.

Większość tych odpadów można bez problemu **odać na PSZOK**. Są także inne możliwości pozbycia się problematycznych odpadów.

Elektroodpady można oddać na organizowanych zbiórkach oraz w sklepach ze sprzętem RTV/AGD. Bardzo często w supermarketach i instytucjach można spotkać **pojemniki na zużyte baterie**. Natomiast w aptekach, są specjalne pojemniki przeznaczone na przeterminowane lub niezużyte leki.

Wykreśl litery, z których składają się wyrazy przedstawiające obrazki,
a pozostałe wpisz w kółka i odczytaj hasło.

Ł I
R K
S O

I P
U E K
A S

G E
C A T
A I

K C
Y O
Ś I

T I
O W E
L E R
I K

J K
Ł A Ł
B O

R Ł
I M E W
O K A
A K

K A
A Ć S
N I K

B E G
A Ł U
T K

HASŁO:

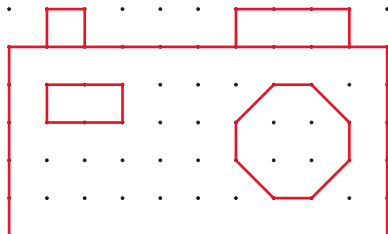
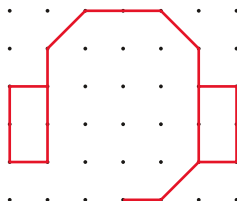
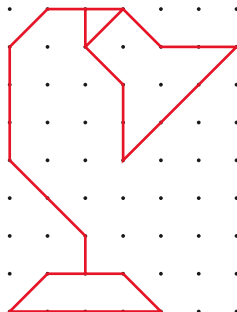

Po jakie odpady ma pojechać Śmieciarka? Pokoloruj ją na jeden z trzech kolorów (żółty, zielony lub niebieski) i wyrusz w drogę. Poprowadź ją przez miasto tak, aby zatrzymała się przy każdym zestawie pojemników i wróciła na swoje miejsce.

Narysuj obok lustrzane odbicia poniższych rysunków.

Z czym kojarzy nam się zima? Najczęściej ze śniegiem, feriami i... świętami. Jest to czas, w którym otaczają nas z każdej strony mieniące się kolorami rozmaite drobiazgi. Własnoręczne stworzenie dekoracji świątecznej to nie tylko świetna zabawa ale i miłe spędzenie czasu, zakończone oryginalną i jedyłą w swoim rodzaju ozdobą. Dzięki zamieszczonej obok instrukcji dowiesz się, jak zrobić stroik z łatwo dostępnych materiałów tj. styropianu, wstążek czy krepiny.

Materiały:

- koło styropianowe,
- kule styropianowe,
- wstążki satynowe,
- krepina,
- gałązki świerkowe,
- taśma dwustronna,
- nożyczki,
- druk florystyczny.

Opcjonalnie:

- wata,
- filc,
- koraliki.

1 Pierwszy krok to owinięcie wstążką koła styropianowego.

2 Gdy koło mamy gotowe możemy zacząć przyczepiać do niego, za pomocą drucika, zielone gałązki. Mogą być one żywe, sztuczne lub samodzielnie zrobione wcześniej, z patyczków i krepiny.

3 Po otoczeniu naszego koła gałązkami, możemy zabrać się za zrobienie bombek. Każdą bombkę możemy udekorować jak tylko chcemy. Te przedstawione na zdjęciach obo są wyklejone wstążkami.

4 Gotowe bombki przyklejamy do gałązek na stroiku.

5 Oprócz tego do ozdobienia naszego stroika możemy użyć dowolnych dekoracji i materiałów jakie mamy pod ręką.

- Możemy:
- z waty zrobić śnieg,
 - ze wstążki zawiązać kokardki,
 - z koralików stworzyć łańcuch,
 - z filcu powycinać gwiazdki.

Zaprojektuj kartkę świąteczną.

CZY WIESZ, ŻE...

Pierwsze, kolorowe kartki świąteczne pojawiły się w Europie w XV w. Komercyjne kartki z życzeniami pojawiły się w 1843 r. i błyskawicznie rozprzestrzeniły się na całym świecie.

Ścieżka edukacyjno-turystyczna

Fauna Polski

premiera
JESIEŃ 2023

ZOOLUBIN.PL

premiera

JESIEŃ 2023

Ścieżka edukacyjno-turystyczna „Fauna Polski” to rozszerzenie oferty edukacyjno-turystycznej lubińskiego ogrodu zoologicznego. Wyróżnia 30 gatunków występujących w Polsce – przedstawiciele dzikiej fauny polskiej oraz rasy rodzime zwierząt gospodarskich.

Gatunki eksponowane w ramach ścieżki to: bażant, bielik, bocian biały, bocian czarny, gęgawa, gęś kielecka, gil, głuszec, kaczka pomniejszona, kozub, koza karpacka, koza sandomierska, kraska, krowa białogrzbiała, królik popielniański, kruk, kura czubątka polska miniaturowa, kura zielononóżka kuropatwiana, kuropatwa, łabędź niemy, owca olkuska, owca wrzosówka, płomykówka, podgorzałka, pójdzka, puchacz, puszczyk mszarny, puszczyk uralski, żubr europejski, żuraw.

Długość ścieżki wynosi 1800 m.

rysunki: Mergus D. Killion, tekst/oprac. graf.: A. Bończak, korekta: I. Skrypin, A. Łużyński

premiera

JESIEŃ 2023

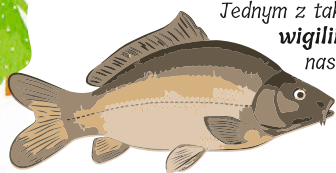
W ramach Ścieżki edukacyjno-turystycznej „Fauna Polski” prezentowanych jest 10 ras rodzimych zwierząt gospodarskich (gęś kielecka, kaczka pomniejszona, koza karpacka, koza sandomierska, krowa białogrzbieta, królik popielniański, kura czubątka polska miniaturowa, kura zielononóżka kuropatwiana, owca olkuska, owca wrzosówka). Rasy rodzime wypierane są z hodowli przez rasy bardziej wydajne, dlatego szczególnie ważne dla ochrony zasobów genetycznych i bioróżnorodności jest prowadzenie hodowli zachowawczej. Ogród zoologiczny w Lubinie jako jedyny prezentuje tak bogatą kolekcję ras polskich.

Pozostałe gatunki wyróżnione w ramach Ścieżki „Fauna Polski” to przedstawiciele dzikiej fauny, większość objęta jest ścisłą ochroną gatunkową (poza krukiem objętym ochroną częściową oraz gatunkami łownymi: bażant, gęgawa, kuropatwa).

rysunki: Mergus D. Killion, tekst/oprac. graf.: A. Bończak, korekta: I. Skrypin, A. Łużyński

Jak kiedyś świętowano **BOŻE NARODZENIE?**

Wiele zwyczajów, które towarzyszą nam podczas świąt Bożego Narodzenia **ma swoje korzenie przedchrześcijańskie**, ludowe czy też słowiańskie. Jest to zlepek obrzędów kultywowanych przez wiele, wiele lat.

Jednym z takich zwyczajów jest **wzajemna życzliwość i serdeczność w dniu wigilii**, co jest uważane za dobrą wróżbę na cały rok. W wielu miejscach naszego kraju przetrwał jeszcze przesąd, że **pierwszym gościem, który odwiedzi nasz dom, powinien być mężczyzna**. Oznacza to, że następny rok będzie szczęśliwy. Natomiast **łuska karpia noszona w portfelu** to również wróżba pomyślności.

W dawnej kulturze ludowej święta Bożego Narodzenia miały bogatą symbolikę. **Wierzenia dotyczyły urodzaju, wróżb matrymonialnych, pogody i ochrony od złego**. Dawniej Boże Narodzenie nazywano **Godami**. Był to też początek nowego roku, od którego zależała przyszłość.

Świąteczny wystrój chłopskiej izby to głównie **słoma rozestana po całej podłodze** oraz **ustawione snopki w kątach izby**. Natomiast na ścianach domu, za obrazami i na piecu umieszczano zielone gałęzie. Na belce sufitowej izby wieszano **podłażniczke**, zwaną także wiechą.

Z samą wieczerzą wigilijną również wiązało się wiele wierzeń oraz zwyczajów. Osoby, które zasiadały do stołu, **najpierw zdmuchiwały siedzisko**, aby nie usiąść na duszę, która mogła już zająć wybrane miejsce. Bowiem wierzono, że dusze bliskich zmarłych, odwiedzają swoją rodzinę podczas świąt.

Kolejność zasiadania do stołu, także była ważna. Pilnowano, aby **najpierw miejsca zajmowali najstarsi**, gdyż symbolizowało to kolejność, w jakiej domownicy będą odchodzić z tego świata.

Siano znajdujące się pod obrusem wykorzystywano do wróżb. Po spożytej kolacji wyciągano żdźbła siana i jeśli trafiło się **żółtawe lub podeschnięte** to należało jeszcze poczekać na zamążpójście, a jeśli **zielone i zdrowe** oznaczało to rychły ślub.

Od pierwszego dnia świąt **rozpoczynało pogody** na przyszły rok. Każdy dzień i tak przez dwanaście dni, zapisywano

się również przewidywanie symbolizowało kolejny miesiąc codziennie, jaka jest pogoda.

OZDOBY CHOINKOWE

Gwiazdka na czubku
to pamiątka gwiazdy
betlejemskiej.

i ich znaczenie

UDEKORUJ CHOINKĘ
WSZYSTKIMI WYMIENIONYMI
PONIŻEJ OZDOBAMI.

Dzwonki
oznaczały
dobre nowiny i radosne
wydarzenia w rodzinie.

Aniołki miały za zadanie
opiekować się domem.

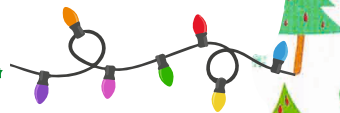

Orzechy zawijane
w złotko miały zapewnić
dobrobyt i siły vitalne.

Łańcuchy
wzmacniały
więzi rodzinne.

Lampki i bombki
chroniły dom od
demonów i ludzkiej
nieżyczliwości.

**Miodowe
pierniki**
to wróżba
dostatku
na przyszły
rok.

Tabątka
symbolizowały
zdrowie i urodę.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Dolina Baryczy

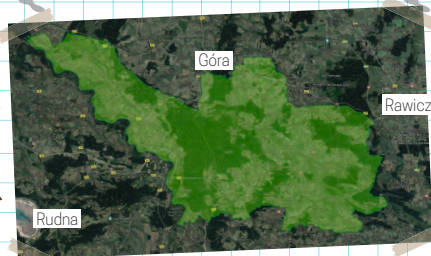
Data utworzenia: 18 sierpnia 1992

Powierzchnia: 43 350 ha

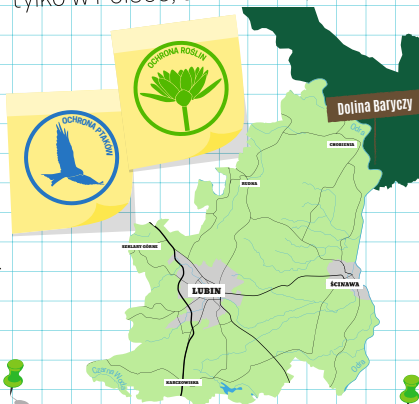
Położenie: Województwa:
dolnośląskie, lubuskie,
wielkopolskie
Powiaty:
głogowski, górowski, lubiński,
rawicki, trzebnicki, wołowski,
wschowski

Gminy:

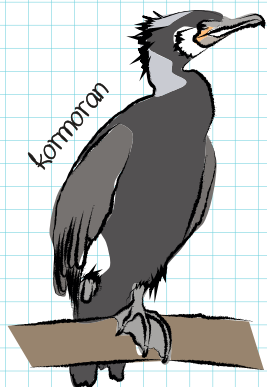
Głogów, Góra, Jemielno,
Niechlów, Pećław, Rawicz,
Rudna, Szlichtyngowa,
Wąsosz, Wińsko, Zmigród

Dolina Baryczy graniczy z powiatem lubińskim od strony północnej. Tereny te, to malownicze krajobrazy ciągnące się wraz z rzeką Barycz. Obszar idealny dla amatorów kajakarstwa, gdzie na wyciągnięcie ręki można obserwować naturalne środowisko życia ptaków oraz zachwyć się otaczającą, dziką przyrodą. Park jest jedną z najważniejszych ostoi ptaków wodno-błotnych nie tylko w Polsce, ale i w Europie.

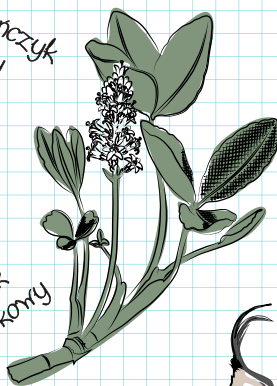
Na obszarze Doliny Baryczy możesz spotkać poniższe gatunki ptaków i roślin.

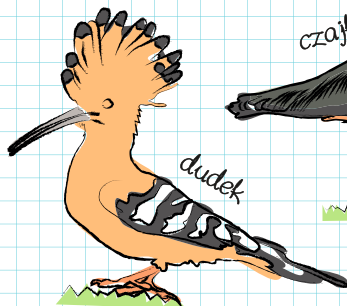
komoran

grzybienczyk wodny

boberek trojlistkowy

dudek

czajka

QUIZ

1. Ile jest obszarów chronionego krajobrazu w powiecie lubińskim?

- a) 5
- b) 3
- c) 7

2. Który obszar krajobrazu chronionego w powiecie lubińskim jest najstarszy?

- a) Dolina Czarnej Wody
- b) Dolina Odry
- c) Dolina Baryczy

3. Co wolno robić na obszarze chronionego krajobrazu?

- a) fotografować przyrodę
- b) zrywać kwiaty
- c) palić ogniska

odpowiedzi: 1B, 2C, 3A

Ponumeruj obrazki przedstawiające cykl rozwojowy drzewa, w odpowiedniej kolejności.

1. siewka
2. młode drzewko
3. młode drzewko z szyszkami
4. dojrzałe drzewko z szyszkami
5. wyłuszczone nasiona
6. szkółka leśna

REBUS

A=O

~~Ś~~

Gwiazda betlejemska

(łac. *Euphorbia pulcherrima*)

Kwiatem doniczkowym najbardziej kojarzonym jest ze świętami Bożego Narodzenia jest bezwątpienia **gwiazda betlejemka**. Znana także jako **wilczomlec** oraz **poinsecja**.

Poinsecja **pochodzi z Meksyku** i była uprawiana już przez Azteków. **Sok mleczny** z tej rośliny używany był jako krem do golenia. W Gwatemali stosowano go jako **lekarstwo na bóle zębów i środek wymiotny**, a okłady z liści wykorzystywano do złagodzenia bóli. Od XIII do XVI w. z podsadek uzyskiwano **czerwony barwnik**.

Jest to **roślina wieloletnia**. Kwitnienie przypada na okres od połowy listopada do stycznia. Roślina **o niskiej tolerancji na chłód**. Preferuje stanowisko ciepłe i jasne, gdzie panuje temperatura 18-21°C. **Podłoże torfowe, stale wilgotne**. Nie należy dopuszczać do przesuszenia rośliny, jednak nadmiar wody jest bardziej szkodliwy.

CIEKAWOSTKI

12 grudnia w Stanach Zjednoczonych to **Narodowy Dzień Poinsecji**. Jest to dzień śmierci Joela Robertsa Poinsettego, który spopularyzował poinsecję na całym świecie. W tym dniu kupuje się kwiaty jako upominki lub jako dekorację domu lub biura.

W Meksyku natomiast święto gwiazdy betlejemskiej — **Día Nacional de la Nochebuna** — obchodzone jest **8 grudnia**. Meksykanie uważają poinsecję za swój skarb narodowy.

Sztuka karolińska

Sztuka przedromańska, rozwijająca się na terenie cesarstwa Karola Wielkiego i jego następców w drugiej połowie VIII i w IX wieku.

Była to sztuka wyraźnie odwołująca się do wzorców antycznych, a w szczególności późnoantycznych.

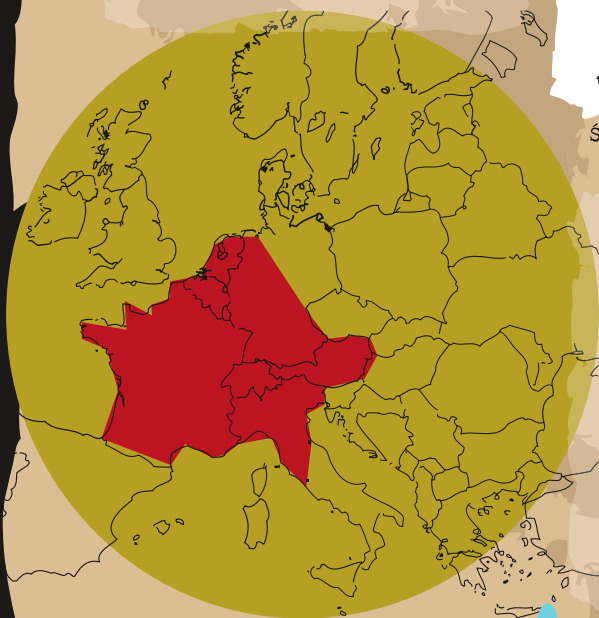
Nie była to sztuka jednolita, wyrastała z lokalnych tradycji i możliwości.

Św. Jan Ewangelista - ilustracja z Ewangeliarza z Lorsch

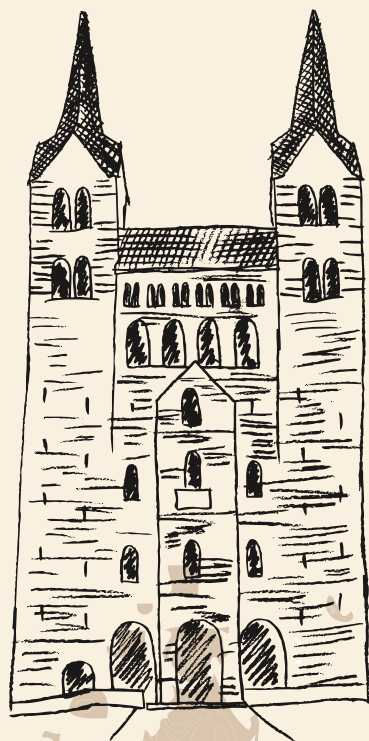
Obszar występowania tej sztuki był wielkim obszarem Europy zachodniej, pokrywającym się mniej więcej z dzisiejszymi zachodnimi Niemcami wraz z Austrią, całą Francją i środkowymi Włochami z Rzymem.

Sztuka miała wpływ na całą Europę mimo tego, że Karol Wielki nie panował w pozostałych częściach kontynentu.

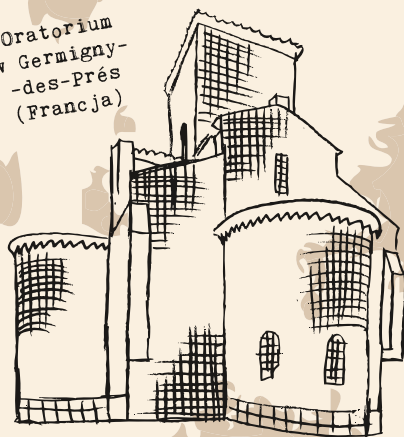
WYKREŚLANKA

A	E	I	R	Ę	K	O	P	I	S	M	R	U	M	B
O	C	F	J	M	P	Ś	W	B	G	K	A	Ż	I	F
Ł	S	Z	A	W	E	S	T	W	E	R	K	C	N	J
T	Ó	J	M	P	T	W	Ż	D	G	L	N	H	U	N
A	Ł	Ę	C	F	K	N	T	Z	W	P	K	L	S	S
R	I	Z	Ł	O	T	O	R	U	A	S	O	R	K	W
Z	E	F	Ó	Ż	E	J	A	O	M	H	Ś	Y	U	Ć
P	A	K	W	I	Z	G	R	A	N	A	Ć	A	Ł	G
L	B	E	I	B	A	Z	U	S	O	Ł	I	D	A	K
H	E	W	A	N	G	E	L	I	A	R	Z	Ż	T	N
D	Z	U	R	O	L	H	D	A	Y	T	O	K	G	C

kościół w Cesarskim Opactwie Corvey (Niemcy)

Oratorium
w Germigny-
-des-Prés
(Francja)

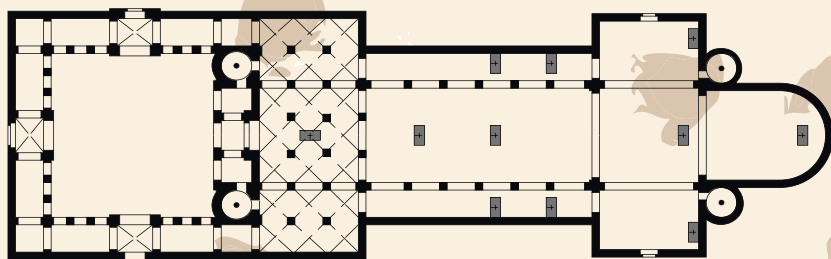
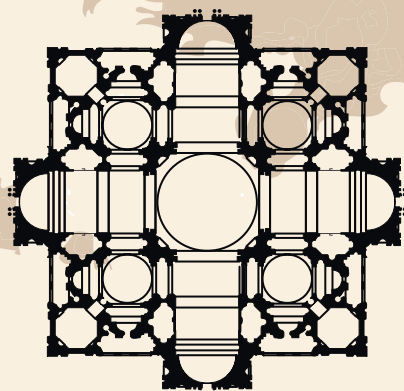

W okresie karolińskim zauważalna jest bardzo duża aktywność budowlana, obejmująca głównie budownictwo sakralne (kościół, klasztor), a w mniejszym stopniu także świeckie. Mimo to liczba zachowanych do dziś budowli jest niewielka.

POPULARNE WÓWCZAS
TYPY KOŚCIOŁÓW:

CENTRALNY

BAZYLIKOWY

Św. Mateusz ilustracja
z Ewangeliarza Ebona

CO?
GDZIE?
JAK?

Ewangeliarz Ebona - iluminowany
manuskrypt karo-
liński z początku
IX wieku, zawiera-
jący łaciński tekst
czterech Ewan-
gelii.

Malarstwo karolińskie
przetrwało dzisiaj głównie
pod postacią iluminowa-
nych rękopisów. Malarstwo
ścienne zachowało się w
nieleknych przykładach,
m.in. w krypcie kościoła
Saint-Germain w Auxer-
re, kolegiacie św. Jana
w Müstair.

MINUSKUŁA KAROLIŃSKA

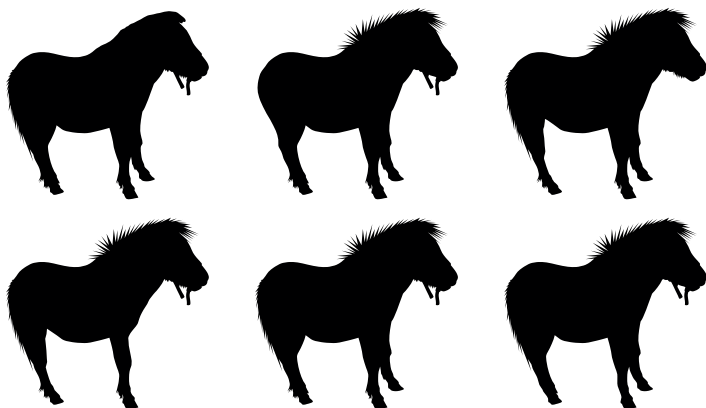

zowana również karo-
liną – rodzaj bardzo
wyraźnego średnio-
wiecznego pisma,
wypracowany pod koniec VIII
i w IX wieku, przez kancelarię cesar-
ską Karola Wielkiego we współpracy ze
słynną akwizgrańską szkołą pałacową.

CITUR MARTINUS .
SABBARIE . PAN NONIAR .
OPPIO . ORIGNOUS .
Sed in a tota taciū alius ē . paren-
tibz secundum seculi dignitatem . non
infimis . genalibz . tamē . pater ē . miles
primū . post tribunū militū fuit . Ipse
māx militū in adolescentia secutus . in
scolarē alacris . sub regē confectus . de
subtiliano . et forte militauit . Nonā men-
sente . quia a primis fere annis dū in po-
tius seruitute . sac . in laicis pueri in spi-

Dopasuj cień i pokoloruj łucza.

Wydawca: Stowarzyszenie „Lubin i okolice”, ul. T. Kościuszki 12, 59-300 Lubin

Kontakt: lubiniokolice@gmail.com

Współpraca:

Zoo Lubin — Ogród Zoologiczny w Lubinie, Muzeum Historyczne w Lubinie

Skład numeru: Izabela Grygiel **Opracowanie graficzne:**

Agata Bończak (str. 17-19), Izabela Grygiel (str. 1-3, 10-16, 20-31),

Karolina Smolarek (str. 4-9)

Opracowanie merytoryczne: Agata Bończak (str. 17-19),

Magdalena Gębarowska (str. 4-9), Izabela Grygiel (str. 3, 10-16, 20-21, 23-29),

Agata Łabuzińska (str. 22), Andrzej Łużyński (str. 31)

Lubin 2022

Kuc szetlandzki

(łac. *Equus caballus*)

Kuce szetlandzkie **uległy procesowi skarlłowacenia** w wyniku surowych warunków klimatycznych w jakich żyły przez setki lat. Niegdyś wykorzystywane były w kopalniach, transporcie i w pracach na roli. W 1847 r. wydano zakaz zatrudniania dzieci i kobiet w górnictwie, wówczas **nastąpił wzrost roli kuców szetlandzkich w kopalniach**. W 1957 r. w górnictwie pracowało ich jeszcze 11 tys.

Wypas ich od wieków odbywa się cały rok na dworze, bez stajni, czasem jedynie szukają schronienia od silnego sztormowego wiatru. W trudnych warunkach klimatycznych i bytowych rodzą się, żyją i umierają pod gołym niebem. Dzięki temu **są bardzo silne, wytrzymałe, odporne na choroby i długowieczne**. W procesie ewolucji nabrały umiejętności magazynowania zapasów tłuszczu.

Mimo niskiego wzrostu są w stanie przewieźć jeźdźca o wadze przeciętnego mężczyzny na dystansie 30 km. Z powodu szeregu zalet kuce szetlandzkie **wybierane są przez początkujących jeźdźców** (głównie dzieci). Wiele światowej sławy gwiazd w jeździectwie zaczynało swoją naukę od tych właśnie koników.

ZIMA